

diktsamlingar av betydande värde har utkommit, men de definitiva topparna har i stort sett uteblivit. Ingen av 40-talets absolut ledande poeter här varit i elden, men fronten har i stället breddats ytterligare genom att några unga med redan starkt individualiserade ansikten anmält sig.

Den «svåra skolan» inom lyriken har slagit igenom på ett nära nog bedövande sätt. Av alla årets diktsamlingar kan knappast ett tiotal rubriceras som traditionella. Att detta förhållande måste få vissa publika konsekvenser är uppenbart eftersom den gamla regeln om publikens eftersläpning fortfarande tycks vara i full kraft. Det stora flertalet läsare avstår från att läsa «ostronlyrik» därför att den kräver redskap och verktyg av annan uppbyggingskraft än de som hittills tillhandahållits. Men farhågorna ska inte överdrivas.

II.

Det ligger sex år mellan Gunnar Ekelöfs förra diktsamling och hans senast utgivna, «Om hösten». Anslutningen till de tidigare motivkretsarna är framträdande; i fråga om flera dikter rör det sig endast om nya redigeringar. I en förklarande efterskrift påpekar författaren att materialet i den nya boken omspannar 32 år, vilket betyder att här finns medtaget motiv som redan 12 år före hans debut (1932) sysselsatte honom. Upplysningen är intressant — och den visar med vilken nästan magisk kraft han varit bunden vid tidiga erfarenheter. Ekelöfs konstnärliga temperament är helt avvikande och liknar inte någon annan svensk lyrikers. Hans bildnings- och upplevelselinjer ligger långt på sidan om de alldagliga och allmänna. Arabisk mystik och österländska religioner är bara några av ytterpunkterna i hans sällsynt vidsträckt kunskapsområde; arkaisk och ultramodern musik hör också till hans «ämnen». Men viktigare än all denna kunskapstyngd är hans fantastiska förmåga att organisera och bemästra materialet. Om sin poetiska metod har han yttrat sig på bl. a. följande sätt: «Jag talar om en dikt som, antingen den lärt av musiken eller inte, insett och förstått att tiden har sin egen form, eller rättare: att ett konstverk som har tiden till huvuddimension bör ha en tidsbetingad form, med andra ord en form som är,

eller närmar sig, musikens. Det är en form som bl. a. arbetar med omtagningar, motivupprepningar och genomföringar, allusioner på vad som varit eller skall komma, parallelliteter, liknelser, alla dessa deviser . . .» («Poeter om poesi» 1947 s. 139.)

Har man ett sådant programuttalande i minnet blir det lättare att genomsåda en del som måste te sig ytterligt dunkelt och svårtolkat i hans nya diktsamling. Att de nya dikterna ansluter till hans tidigare har redan anmärkts här; inskräpas bör också att en sådan effektivitet i angreppen mot läsarens medvetande, som hans dikter nu besitter, knappast skulle varit tänkbar om inte läsaren redan varit förtrogen med motiven.

Ekelöfs diktsamlingar är alltid komponerade som helheter, så också «Om hösten». Mellan de två stora diktföljderna En ros från Allmag och Röster under jorden grupperar sig praktiskt taget alla hans motiv i avdelningen Dikter vid skilda tillfällen. I den avdelningen påträffas den centrala dikten Marsch, som här ska citeras i sin helhet därför att den inkluderar poetens tidsupplevelse på ett sätt som bara kan beskrivas med ordet suveränt — och också ger destillatet av hans stil:

Jag har förlorat förmågan av likgiltighet
som är förmågan av lycka — kanske . . .
Societet polis diplom diplomat etappsvin!
Och det möjligas konst existerar inte!

O fantastiska likgiltighet utanför!
O likgiltiga fantasteri utanför!
med alla dina banala eller extravaganta fanor och fasaner
där utanför i vinden. Utanför.

Bröderna har längesen farit vilse i gaskammaren.
Nu släpar Movitz sin sista sjukdom genom slavlägren
och jag går omkring med våra sanningars sönderslagna ansikte
i friheten i jämlikheten utanför.

O fantastiska likgiltighet utanför!
O likgiltiga fantasteri utanför!
med alla dina sönderskjutna fasor och fasader
vår smutsvätt flaggande på halv stång utanför!

En gång skrek jag för mig själv: Jag vill inte dö!
Jag vill inte dö! Och jag kan inte leva! Men det var längesen.
Nu har jag hunnit fatt mitt ord och kan slå det tillbaka:
Jag vill dö. Alltså kan jag leva. Utanför.

